

Jarní ozvučení

Za standardních poměrů teplotních a vlhkostních bývají květnové dny doprovázeny specifickou zvukovou kulisou – motorové kosy, rotační elektrické i palivově motorové, jakož i strunové se zakusují do trávy, bujně se rozrůstající a houstnoucí ve falešném vědomí, že žádné násilí nemůže její rozlet zastavit. No, konečně, zastavit jej opravdu nemůže; co může, je však jeho regulace, jak co do výšky, tak i hustoty porostení.

Ještě v mém dětství a mládí hrávalo tohle jarní ozvučení na jiné struně. Kosy ostře naklepané i karborundovým brouskem obtahované trávu chrupaly, požínaly, pokud možno za rosy, kdy bývala nejkřehčí a dobře se ostřím kosy odlamovala. Protože však už bývaly běžným nástrojem senoseče i lištové sekačky (dožadující se porostu suchého, neorosného a krátce předtím nezmoklého) tažené koňskými potahy, patřilo k jarnímu ozvučení luk i něco povelů od kočích – sekáčů ke koním, hojně trýzněným mouchami a ovádý. Jejich početnost byla silně ovlivněna pokročilejší denní dobou, potřebnou k oschnutí sekané trávy. Pokud bývala tráva kosena a do stavu sena transformována lidskou pracovní silou vládnoucí ručními kosami, práce na lukách začínala velmi brzy po rozednění. Taký koně nechtěli trpět pasivně; někdy se oháněli po mouchách nejenom žíněmi svých ocasů, pošukáváním kůží na místech zvláště citlivých a ovádům měkčí kůži nastavujících, ale i pohazováním hlavami, zvedáním nohou a bitím po jejich mučitelích. Jarní senoseč se tak stávala ve dnech sálajících horkem a předzvěstí bouřky činností dost nebezpečnou – pohyb sekačky nebyval plynulý, ale spíše cikcakovitě trhaný. Za lištou chodíval obvykle hospodářův kluk s hráběmi, připravenými k zásahu ve chvíli zadrnutí strojové kosy při jejím pohybu v lišti. Mému mladšímu bratrovi se tak stalo, že v této funkci setrvačností popošel poté, co se lišta zakousla – a udělal ještě krok, který ho přenesl před lištu. Nervózní koně zabrali – a útlá dětská pata se dostala mezi zuby lišty. Achillova šlacha samozřejmě nevydržela soutěž svalu a železa. Naštěstí jsou dětské šlachy, svaly a kosti mimořádně životaschopné a rehabilitovatelné.

Myslím, že dnes úrazy tohoto druhu senoseč nedoprovázejí. Koně zastoupily traktory, vůči ovádům poměrně málo choulostivé. A ovádi i mouchy dávají dodnes přednost teplé krvi před naftou a olejem.

Co by nemělo být opominuto, je změna, zásadní změna v poslání té posekané trávy. Novodobí chalupáři a zahrádkáři na trávu nevraží, tvrdíce, že rovnat ji žacími strojky do podoby *jako když stříhne* zabírá spoustu jejich času, zejména s přihlédnutím k problematickému využití nasečeného. Tráva není pro chalupáře či zahrádkáře potravou, již by se vykrmovala zvířata jím pěstovaná. Dokonce ani králíci ne – jednak je pěstuje dnes už jen málokdo a navíc suché granule údajně víc svědčí jejich zdravotnímu stavu. Králíci jsou tvorové poměrně dost choulostiví. Kozy chalupáři nepěstují snad vůbec. Tráva, byvší požata, stává se materiálem pro kompost. V tom nejméně nápadném koutě dvorku, kam návštěvy nebývají voděny, tráva smíchaná s listím, plevem všeho druhu, slupkami z pomerančů a cibule i česneku, mrkvovou natí a listy kedluben, očekává svou přeměnu v kompost. Teprve pak bude tráva chalupářem opět vzata na milost a v podobě kompostu rozvezena jako výživa na záhony i pod stromy.

Bývala v minulosti budoucnost trávy v podobě sena (či podzimní otavy) podstatně romantičtější. Vůně sena vstoupila nepřehlédnutelně i do řádek poezie. A to nemluvím o oblibě, které se dobře usušené seno těšilo v množinách koní, dobytčat hovězího původu, tj. skotu a ovcí. Nechtěl bych ani zatajit, že kdysi i nejedno lidské dítě bylo v kupce sena nebo na hambálkách půdy počato. Tohle ovšem kompost, ani ten nejlépe proleželý, nabídnout nemůže. Pro vnímavého chalupáře není však ani dnes pokosená tráva tak úplně bez poezie. Transformujíc se v seno, tráva voní. Vydrží vonět i dva, tři dny. Způsobem nezaměnitelným, rozhodně příjemným, atmosféru jara dotvářejícím.

prof. RNDr. Stanislav Komenda, DrSc.

Oddělení biometrie LF UP

Hněvotínská 3, 775 15 Olomouc

e-mail: komenda@tunw.upol.cz

